

МІРА ГАРМАШ



**ВІДНАЙДЕНІ
РОКИ**

MIRA HARMASH

YEARS REDISCOVERED

(POEMS)

Copyright

Published by "Homin Ukrainy" (Ukrainian Echo) Publ. Co. Ltd.
140 Bathurst St., Toronto 2B, Ont., Canada

МІРА ГАРМАШ

ВІДНАЙДЕНІ РОКИ

(ПОЕЗІЇ)

diasporiana.org.ua

1968

Накладом Видавництва „Гомін України”
Торонто, Онт., Канада

БІБЛІОТЕКА ВИДАВНИЦТВА „ГОМІН УКРАЇНИ”

Ч. 36

Обгортка, портрет поетки та графічне оформлення

роботи

Романа Василичина

Library of Congress Catalog Card Number: 68-58699

Всі права застережені



Лира Тармоу

ЗАМІСТЬ ПРОЛОГУ

Омріяне, побачене,
Пережите і страчене,
Загублене і здобуте
Я не можу забути...
Те, що сміхом чепурене,
Не страчене не збурене,
Що зі сліз-смутку виткане
В'ється сірою ниткою,
Спомином спалахує щоночі
Як уява заснути не хоче:
Біжить думка далекими **милями**
Наче повінь весняними **хвилями**
У минуле й невідоме,
Аж до болю, аж до втоми.

ВІДНАЙДЕНІ РОКИ

Місяць травневий, рогатий
Заглядав з-за розлогих гілляк,
А мені так хотілось гуляти,
Не хотілось додому ніяк.
Пахли клени ясно-зелені,
Вкриті цвітом. Манила даль
І лягали кріслаті тіні,
Накидаючи темний вуаль.
Десь дзвеніли трамваї,
Миготіли свічки у церквах,
Білі хмарки — баранчиків зграї
Мандрували по чорних дахах.
Древне місто шуміло в долині,
Розглядаючись вікон очима,
Залягав присмерк синій,
Оживала душа невловима.
І сходило Велике Незнане,
Зустрічалось Майбутнє з Минулим,
(Про усе це шуміли каштани,
Тільки люди, байдужі, не чули.)
Подивися, з успенських вітражів
Тихо сходять, ідуть по валах
Горді лицарі, воїни княжі,
Біля башти стають на стійках.
Грають сурми, на ринку воскресли
Коло ратушу льви кам'яні,
Переходять міщани, теслі
Та спудеї. Кивають мені.

Всі на Замок прямують, нагору
І мене теж туди так кортить...
Тільки — в хату вже кличуть дівчору,
Проганяють мандрівку століть.
Рідне місто, що бачило дива,
Пережило уже не одне,
Що ховає ще доля зрадлива,
Що чекає тебе і мене?

СВЯТОІВАНСЬКА НІЧ

Святоіванська ніч поза селом, за гаєм
Із споминів дитячих казкою злітає:
Поганські предки сходять з-за сторіч,
Збудилась галка, крикнув в лісі сич,
Де папороть в півночі процвітає.
Горять свічки в віночках на воді
І дивляться дівчата молоді,
Чия найдалше запливе, не згасне,
Віщуючи життя ясне і щасне,
Так долю ворожили і тоді,
Коли в лісах цих, у зелених борах
На звіря полював у зворах
Дружинник княжий, чи боярський син,
Коли в ясир гнав бранку татарин,
(Здається — наче діялось учора...)
Коли мавки свої препишні коси
У сяйві місяця вбирали в срібні роси,
Коли з води являвся водяник
Послухати далекий турів крик.
(Тепер пшениця тут серпа вже просить)
Проїшли віки, а люд ворожить й нині,
Крізь ватру скачуть парубки в долині,
А я стою й дивлюсь. Ніхто не знає,
Як глибоко все в душу западає,
Незрозуміле, думають, дитині.

Для Х. К.

Ми на стійці стояли в ночі,
Сходив місяць і зорі як свічі,
Чорний жах заглядав нам у вічі,
Як у лісі кричали сичі.
Нас манила романтика ночі,
Вдолі паслися спутані коні,
Ми, до пісні завжди охочі
Проковтали сльози солоні,
Коли в ніч цю, ти нам розказала
Про безуспішні розшуки брата
По жорстоких чужих казематах,
А надії таки, не втрачала.
Де ти нині? Яка ти тепер?
Чи ще тямиш як і я сьогодні
Ті часи і ті ночі холодні,
Коли й вітер, здавалось, завмер?

КОНСТАНТИНИ МАЛИЦЬКІЙ

*(Письменниці, громадській діячці,
моїй незабутній вчительці)*

Холодні вечорі листопадові,
Майже безлисті в парку дерева,
Горять на вулицях вже ліхтарі газові,
Кленовим листям вкрилася трава.
Це вечорі такі в моїм далекім Львові,
В думках блукаю по знайомих вулицях,
Йду на Лісну, бо спомини чудові
Ведуть мене туди, де мешкала оця
Завзята і тверда і дуже ніжна пані,
Худенька постать в чорному убранні.
Мені здається, там вона і досі
Живе в малій кімнатці нагорі,
А за вікном у мене — інша осінь
І вовком виє вітер на дворі
Та розсипає листя по саду мойому.
Думки ж далеко, коло того дому,
Де двері відчиняла пані Константина.
А де ж ділася та мала дитина,
Що подавала їй червоні рожі?
Минули дні такі ясні, погожі,
Минуло літо... Осінь на дворі,
В душі палають лиш далекі ліхтарі.

В ГОСТЯХ У ЕДНИ

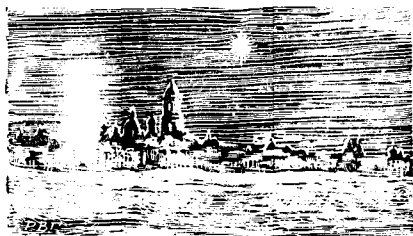
Не знаю, що сталося зі мною,
На яві воно, чи у сні,
— Ми лісом ідем під горою,
Де чарівниці страшні.
Поміж камінням все вище
В'ється доріжка крута,
А вітер регочеться, свище
В долині, де зжаті жита.
Між кукурудзяним листом
Чорніє гола земля,
Чуєш? Над нею зі світом
Прорізала простір сова,
Коні пробігли вороні,
Ніздрі роздуті у них...
(Рука моя в тебе в долоні
І вітер, здається, затих.)
Що це? Чи хмари над нами
Зорі покрили ясні?
Хто це летить над полями
На стріпахатій мітлі?
Що це блукає по лісі,
Гілки ламає в хащах?
Бачиш? В ліщині-орісі
Очі зелені в листках?
Звідки ти взялася, кицю,
Чорна, лискуча як жар?
(І мені знову здається,
Що ліс цей, повний примар)

Як потемніло! Над нами
Лопочуть крильми кажани,
Ми пробігаєм полями
Та здоганяють вони.
Ось на поляні хатина,
Вікна — як очі горять.
Два гарбузи біля тину
Сміються. Це тут вже, провадь.
Сірий собака загавкав,
Вибіг, махає хвостом,
Вже й господиня-чорнявка
Вітає нас з гістьми гуртом.
Входимо в хату. Зозулі
Годину кують на стіні,
Все у шварцвальдському стилі,
(Фрайшуц згадався мені),
Ще підем в поля оглядати
Старезний бавовняний млин,
Де й досі, здається, патлатий
Блукає індіанин.
У ватрі спечем бараболі
І кукурудзи в жарі
І поспіваєм доволі
Аж до світання-зорі.
Романтика лісу... До втоми
Тут тиша. Безлюдні поля...
Що десь розбивають атоми
Не можу повірити я.

25. VIII. 1963

По лісі осінь ходить, лишає слід багрянний,
Гогодзи й журавлину окутує в тумани,
Чортополохи гордо виблискують у росах,
Злітає перепілка із спілих нивок проса.
По лісі осінь ходить, а ми все ще в Карпатах,
Не спішимо додому, бо там немає тата.
Він — у далекій Празі і шле сюди привіти,
А ми самі й від смутку росаю плачуть квіти.
По лісі осінь ходить, по лісі — вже чужому
І Боже, як далеко відбились ми від дому...
Дивлюсь — порожнє ліжко і стіл, порожня хата,
Нема і вже не буде ніколи з нами тата...
І я по лісі ходжу, отам в далекім краю,
Хоч на стежках чужини осінній лист збираю.

В Різдвяну ніч як зазоріє
Прийди до нас ясна надіє
І тугу прожени з облич,
Бо Він, що в яслах народився
Спасе і нас,
Візьме свій бич
Повиганяти фарисеїв,
Щоб зацвіли Святі Ідеї.
Надходить час:
На сході правдою повіє,
Пробудяться раби німії...



МОЛОДІЙ ПОЕТЕСІ

Люблю Тебе — не бачивши,
Знаю Тебе — не зустрівши,
Правдиве, міцне слово Твоє.

Ти колосок із чорнозему,
З заораних колись степів,
Стояти будеш на своєму,
Чи хто схотів, чи не схотів.
Ти виросла на краї зруба,
Новий Ти паросток-гілля
Й хоч дідові обтяли чуба,
Завзятих зродить знов земля.
Ти там, я тут. Але з Тобою
В нас завжди буде ціль одна.
Тримайся, серце. Будь міцною
Як скеля з над морського дна.
Збирайтеся дівчата й хлопці
Та увесь нарід молодий,
Ми з Вами там, по тому боці,
Де город нам поставив Кий.

НОКТЮРН

Листя кленового чорні і гострі
Тіні на білій стіні
Легко вібрують. Відблиски прости —
Золото в синім вікні.
Вечір травневий в нас на порозі,
Сольо виспівує шпак,
П'ярко синіє квіття на бозі
І багряніє мак.
А моцартівська ясно-пречиста
Мова концерту а-дур
Ніжно нанизує перли-наміста
На фіялковий ажур.

СОН

З поміж столітніх кедрів і ялиць
Дивлюся в небо горілиць
У темну ніч. У ньому зорі
Несчислимі в етернім морі,
А місяць-корабель пливе собі, **пливе**
І все як і колись живе.
Бо час спинився на порозі
І я сиджу на тому возі,
Що їде в Крим кудись, по **сіль**
І пахне сіном, в'ється хміль
На паркані біля дороги,
Ідуть поволі круторогі
Воли. Чумацький шлях
Біжить угору по зірках
Космічним порохом покритий,
А попереду хвилі збиті
Запінились у хмарах-морі
Сидить чумак в степу просторім.
(Я знаю в ньому у думках
Все козаки на байдаках).
В'їжджаєм в хутір. Ось кобзар
Спинився тут. Прадавній чар
В піснях його. Давноминуле
Знову встає, щоб внуки чули.
А хто ж я? Звідкіля взялась?
Душа моя в вечірній час
Кудись назад помандрувала,
Я ж під Чумацьким Шляхом **спала**,
Під темним небом горілиць
Посеред кедрів і ялиць.

ШУБЕРТОВЕ ТРІО

Розказує скрипка про давню подію,
Фортеп'ян і чельо грають з нею в тріо,
Фортеп'ян дискретно прислонює вії,
(Він горе сестри і без слів розуміє).
Притакне, легенько кивне головою,
(Він так співчуває глибоко з сестрою).
А чельо спокійно благає і просить:
Не хлипай вже сестро, не плач уже, досить.
Про місто далеке над синім Дунаєм
Розказує скрипка, а Шуберт ридає...
Заслухались квіти за вікнами. Тиша
Вже й вітер, здається, дерев не колише.
Поклавши долоні у мене на плечі,
Заглянув у вічі мені сизий вечір
І шепнув: „Ти тужиш за втраченим раєм,
Яркими вогнями тобі він сіяє”.

29. I. 1918

Вони ішли у безвість білих піль, у бій,
Щоб не вернутися, або здобути.
І зупинилися на станції малій,
Де написом видніла назва:
„Крути”.

Не повернулися, упало триста їх,
А ми й донині їх не можемо забути,
Мементом нації, мементом нас усіх,
Навіки стала назва-слово

Крути.

На Аскольда могилі поховали їх,
І хоч народ ще й дотепер закутий,
Та він живе, бо смертю молодих
Він смерть переборов там, де містечко
Крути.

Відцвітає мій сад,
Пелюстки ронить білі,
Що летять і летять
По землі онімилій.
Смутку сизого чад,
Дикі рожі — лиш терни
І хоч квітень би рад,
Та краси не поверне.
Вітер крила свої
На галуззі поранив...
Я нагадую дні
Бросквинево-рум'яні.



ШОПЕН — ПРЕЛЮД ДЕС-ДУР

(Дощевий)

Курликають гуси над хатою в мене,
Жовте листя гублять клени,
В перлинах рос остання рожка...
Довгі зими всі ворожать.
Я граю твій прелюд Шопене,
Твій дощевий прелюд.
Хоч гостем нині ти у мене,
Думками — я не тут.
Я — в далекому замку,
Де на чорний емаль фортеп'яну
Погуляти прийшли
Полум'яні жоржини ватрану,
Там, де мрії твої крилаті
Ще і досі живуть у кімнаті.
Двері рипнули і на момент
На фотелі присіла Джордж Сенд.
(Пощо мрії прийшла розігнати,
теплі мрії в хододі палати?)
Розвіявся чар, увійшла розпука,
Лиш дощ по вікнах стука:
Стук, стук, стук,
Блищить канделябр-павук,
(Та що ж, як протікає дах).
А ти летиш, біжиш в думках туди,
Куди назад ведуть твої сліди,
Де осінь золоту ішов колись стрічати,
Давно-давно, з батьківської ще, хати.
Відбився на стіні шляхетний профіль твій,
А в грудях знову гострий-гострий біль.
Лиш спомини і полум'я ватрану
Бальзамом гоять наболілу рану.

НА ЛЕЩАТАХ

Ми — в білім просторі,
Над нами лиш зорі,
Чимшвидше в долину!
Ловім хуртовину!
Дерева боками,
Неначе руками
Махають галуззям,
Кивають нам, друзям
Роки за роками
Ці ж зорі над нами
В далекому краю
Моргали до нас.
Хто їздить санками
Моїми шляхами
В теперішній час?
Я вечір іскристий
Як цей пам'ятаю,
Забути не можу,
Крізь море відчаю,
Часу загорожу.

КРИМ

Там, де скелі гранітні
Піднялись із морської води
І де квіти тендітні
Ароматом сповнили сади,
Де минуле по схилах блукає,
Місяць стежкою в лісі іде,
Десь душа непокірна під гаєм
В кипарисах і тужить і жде.
Ой пішла б я туди пошукати
Наших предків святий заповіт,
Тільки доля від рідної хати
Відчинити не хоче воріт.
На чужих берегах, в чужих водах
Ми полочем і сльози і піт,
Коли ж прийде Велика Нагода,
Щоб сповнився пророчий наш міт?

З ПОЇЗДУ

Холодні роси,
Сріблясті коси,
Похилена верба.
І ще не досить,
Душа ще просить
Дивитись, як журба
Скорила плеса.
Поїзд. Колеса
В безмежжі рейок-змій.
Усміх озерця,
Ах скільки серця
У всій красі оцій!
Меви і чаплі,
Сталеві краплі
Дзвенять в вікно дощем.
А ген в долині
Над лісом синім —
З хмаринок діядем.

БАТЬКОВІ

Ми бігли з Високого Замку
В весняну сніжну заметіль
Давнопроминулого ранку
Як хмари ішли звідусіль.
Кружляли лапаті сніжинки,
Поволі топились на скроні,
А я як легенькі пір'їнки
Ловила їх в теплі долоні.
Мені ще не стукнуло вісім,
Тобі вже іде шістдесят,
Та разом ми бродим по лісі,
Хоч хмари летять і летять...
У мене підсніжники білі,
(Це вислід таємних виправ),
Отак в березневі неділі
Нераз ти мені їх збирав...
Зів'яли підсніжники білі,
Пішов ти в далекі світи,
Лише у думках зацілілі
Сніжинки і квіти і ти.

БЕРЕЗИ

Стоять у світлі зір берези,
Білють соками вони,
Їх одягає в білі фези
З хмаринок, вітер весняний, —
Ще сплять берези, та їм сниться
Розкішна, соняшна весна,
Хоч на гілках ще сніг іскриться,
Надія гріє їх ясна.
О чи забули, чи не знають,
Чи можна їм це довести,
Що гілля з їх сестер рубають
І роблять з білих тіл хрести?
Нехай не знають! Прийде літо,
Пролине осінь запашна,
Похиляться ще сумовито.
Хай сниться їм тепер весна!

У. САМЧУКОВІ

Ваші сльози — це крихти кришталю
Серед сірих асфальтів і бруків,
Перли радості, зроджені з жалю,
Що розбудять байдужих унуків.
І я вірю: прийдуть неофіти,
Щоб збирати перлини ці, з крови
Та щоб разом із нами радіти
На зелених лиманах дніпрових.
Ран не згоїть вогонь, ані сльози
Лиш весела Волинь і Марія,
Як розтануть північні морози,
Коли легіт весняний повіє.



ПІСНЯ ПРО ДНІСТЕР

I

Літо розсипало пригорщі оманів,
Беріг ввесь ними поріс,
Пам'ять малює пейзажі зі споминів:
Гнеться тонкий верболіз,
Віти у водах дністрових сполює,
Сушить на білім піску,
В чагарниках роменів скрізь без ліку є,
М'яту зелену, п'янку,
Із чебрецем, материнкою, рутою
Сонце нагріло тепер...
І знову стежкою ще незабутою
Думка біжить над Дністер.

II

Ранній ранок. Скрізь блищать ще роси,
Щойно сонце вмилося в Дністрі
І розчісує проміння-коси
Усміхаючись до себе у руслі.
Тільки птиці в очеретах-плавнях
Вже не сплять, курликають, кричать,
Що за сила, мудрість їх прадавня
Так наказує їм сонце величать?
Вже й метелики, що тихо спали в полі
На коронах роменів-квіток
Піднялися в небо. В синій волі
Починають райдужній танок.
Двері рипнули в малій хатині
Й на порозі дня стоїть і він,
Що з віків прадавніх аж до нині
Тут живе — землі цієї син.
Заворушилось життя. Ідуть дівчата
З праниками прати у ріці,
Гавкають собаки. На кріслатих
Вербах посварились горобці.
Хлопці ловлять сомів довговусих,
З повагом на плесах водяних
Осідають меві. Білі гуси
Підпливають глянути на них.

III

Липневий порох. Задрімав десь вітер,
Не рушиться і стебельце трави,
Всі птиці спрагнені
І попускали квіти
Свої тендітні голівки.
Мовчать поля. Кругом лиш горяч, тиша...
Та знають всі, що ось гроза іде,
Бо все довкілля нею тільки дише,
Ще трохи й буря громом загуде,
Покотяться додолу сильні дуби
І сосни та ялиці. Що ж, дарма!
На жертівник природи зложать чуби,
Бо виходу інакшого нема.
І гряне грім, а ясні блискавиці
Пройдуть крізь ліс, крізь села та міста.
Ніщо їх не задержить. Без різниці
Ти йдеш усюди, буре золота!
А натомившись сяде день спочити,
Бо ниють руки, тягнуть мозолі
І знов в минуле час пройшов прожитий
І знову зморшка на чолі землі.

IV

В срібну ніч, коли місяць-пастух
Спілі зорі збирає на дні
Я дивлюсь в темні хвилі. Ось дух
Водяник витанцьовує в вирі страшнім.
Вже й трепета злякавшись, тремтить.
Її листя, як серце стукоче,
Та уява потойбік біжить,
Де далекі вогні серед ночі.
Там, на другому боці Дністра,
За селом, що в ярі, у долині,
Кажуть, відьма жила престара
Десь на кручі, в самотній хатині.
То вона загатити хотіла русло,
Щоб село у ярі затопити,
Та у відрах землі забагато було,
То ж коромисло стало ломитись:
З шумом сипалась чорна земля
З величезних пекольних відер...
А в долині блищав і сміявся здаля
Вічноюний, веселий Дністер.
Так дві голди — високі стіжки
Залишилися там і до нині,
Хоч хащі заросли предковічні **стежки**,
То хати все ж стоять у долині.
Там, де Стрипа впадає в Дністер
Стоять голди-кургани,
Із віками час правду затер,
Лиш перекази знають селяни.

ВАСИЛЕВІ СТЕФАНИКОВІ

(Хрещеному батькові у 30-ліття смерті)

Вечірній дзвін вже продзвенів,
Мовчить село.

Не чути слів,
А довгі тіні за вікном
Стають чорніші.

Тихим сном
Усе спочило.

Жар погас.
Замовкли кроки — пізній час.
Та він не спить.

Бо він оці
Мережає при каганці
Листки Кленові.

Увесь свій біль, увесь свій жаль,
Криваві сльози і печаль

Замкне в глибокім слові
Ідуть Сини, страждає мати,
Байдужий світ не хоче знати
Про муки батька-селянила...
На сході рожевіє днина,
Господь благословить на світ,
А він, посивілий стоїть.

О, нам би з тобою радіти
І бігти як хмари полями,
Як в росах купаються квіти,
Як весни іще перед нами!
Ми зорі в волосся уткнули б,
Ми б вітер зловили за крила,
Симфонію ночі збагнули б,
Нас буря могутча манила б!
Ми в синьо-рожевім світанку
І в гromі — грізному гурчанні,
У зливі, дощах безустанку,
Без слів говорили б в мовчанні.

ІРЦІ

Вкрило пожовкле листя
Настурції килим багряний,
У неї очі — квіття,
Погляд — вогняний.
Ховається в мене під муром
Від хмар, від вітру,
А птиці ключами-шнуром
Прорізують неба палітру.
Шле усміх довкруги, тепла ще просить,
Не знає, що зелені коси
Зморозить іней, припорошить квіти
Холодним сріблом, не пора радіти.
Ти ж навпаки — уже весною
Журилася далекою зимою,
Сльози в тебе тремтіли на віях,
Ти вся смуток була, безнадія.
Хоч кришталем блищав нам ручай,
Ти була тільки жаль і відчай...
Та нині я усе змогла збагнути,
Лиш не змогла й тепер тебе забути.

ПЕРВОЦВІТ

Тоді весна була така чудова
Кругом: в природі і в житті.
Вбиралася в нові листки діброва,
А верби в базьки золоті.
І первоцвіт, і проліски в діброві
Стояли з сонцем, з вітром на розмові
І ми самі були як первоцвіт,
Було ж нам тільки по сімнадцять літ.
Усе життя, крізь бурі, крізь негоди
Всміхається до мене первоцвіт,
Щоб гріти душу, в сірі дні приходить
Цей сам, що цвів тоді, в сімнадцять літ.



Як вабить сонце за вікном
І запах липового цвіту!
Зйду в долину і садом
Піду туди, назустріч літу.
Ще ясні роси на траві
Тремтять в мереживі барвистім,
Черешні спілі, — як вогні
Виблискують в зеленім листі,
А вітер в кучерях садів
Шепоче злегка казку-мрію.
Я спомин із давніх часів,
З далеких літ в душі лелію.

МІУНХЕН 1945

Зачинені двері музеїв,
Сміється у згарищах, грузах
Смерти кривава медуза
Серед модерних Помпеїв.
Диктатор-народ на колінах,
Сини його згинули в полі,
Яка ж бо іронія долі!
Цвітуть незабудьки в руїнах,
Надія тремтить в ніжнім квітті
З рубінів пролитої крові,
Несуть вони іскру любови
В жорстокім двадцятім столітті.
Минули громи й блискавиці,
Що стерли усе без різниці,
Хоч райдуга барвами грає
Вітаючи Ангела Миру,
Немає тут буйного виру,
Життя, причаївшись, чекає.

Запахли ніжні клени
Вітаючи весну,
Шепоче Влтава казку
Про давно-давнину.
Заслухалося місто
В переказ древніх літ,
З палат на землю сходить
Середньовічний міт.
А місяць сріблом пестить
Готичний профіль веж.
Мандрівнику! Чого ж ти
Сумний такий ідеш?

ПРАГА

Вечірній сумерк. Тільки Град
Блищить, як привид золотий,
Кидає тіні в води Влтави,
На Карлів міст, ряд палісад.
Там Петршін, Швеглові сади,
Струнка вежа катедри Віта;
Зелені сосни — спомин літа
Ховають осені сліди.
Одягшись в барвисті шати
Горить в пурпурі виноград.
Минає жовтень. Листопад
Вітає храми і палати.

НА ПАРОПЛАВІ

Верес. Горбовиння
Краски аметиста.
Яблука червоні,
Глоди як намиста.
Тільки води сірі
З білим пароплавом,
Не шуми, Велтаво,
Лиш неси нас жваво!
Пісне, рідна пісне
У чужому краю,
Стільки товариства,
Я отак скучаю!
Я — сама між ними,
Де ви, щирі друзі?
(Із дубів спадають
Жолуді у тузі).
У осіннім сонці
Буки срібнокорі
Голови хиляють
Як ченці в покорі.
Вигнались ялиці,
До небес високі...
(Згадую Карпати,
Відгуділі кроки).
Пісне, рідна пісне,
Ти одна зі мною!
Пароплав поволі
Йде горі рікою.

ШОТЛЯНДСЬКА ПОЕМА

(До музики Е. МекДовелл-а)

З шумом приплив б'є об скелі,
Розбризкує білі хвилі
На шотлядських берегах,
Тужно чайка білокрила
Над скелями заквиліла,
Щезла в сірих бурунах...
Ось як точка ледвовидна
Наставляє бурі груди
І жаліється під небом:
„Хмари всюди, хмари всюди!”
Кажуть, тут колись рибалка
Утопився в лютім морі
І нічого крім вітрила
Не знайшли в стихії скорій...
То ж не чайка, то ж дружина
Його тужить підчас бурі,
А із нею плаче беріг,
Цей скелястий, цей похмурий.
Тут стояла їх хатина,
Тут, вона на кроснах ткала,
Не діждавшись рибалки
В море в слід за ним подалась...
Тепер чайкою літає,
Плаче, тужить підчас бурі,
Море б'є, шумить, лютує,
Міє береги похмурі.

Прорізують соняшні списи
Віти густої ялини,
Над плесами тихої Тиси —
Гогодзи, чорниці, малини.
Я — мавка карпатського бору,
З'їжджаю зі сміхом по мохах,
То знову спинаюсь під гору
В тереми зеленого Оха.
Хлюпочуся в сяйві потоку
Волосся у м'яті вмиваю
І тут я щоліта, щороку,
Бо вся я із тебе, мій краю:
З землі, із роси, з чару-зілля,
Із сонця, із грому, із бурі.
Твій усміх — для мене весілля,
Твій смуток — дні в мене похмурі.
Зимою дрімаю у скелі,
Весною цвіту в полонині,
Дивуються люди: як хвилі
Дзвіночків там спалахи сині.

ВІЧНИЙ МЕСНИК

(Воїнам УПА)

Ішли вони із сіл, із міст,
А в душах їх — тойсамий зміст,
В очах у них — народній гнів,
Що з сліз, що з крові накіпів.
Збудився месник в них, Максим,
Землі своєї вольний син.
Він — чорнозем, він — селянин,
Він — тисячі і він — один.
Як прийде час, з'явиться знов
Пімстити згарища і кров.
Як не він сам, то його син...
Це буде все той сам Максим.

Тріщить ватра, летять ясні іскри,
Ах, чудова ж бо ніч в Чорногорі!
Ліс дрімає. Лиш ближче присісти
До вогню і дивитись на зорі.
Діаманти тремтять у повітрі,
Гладить легіт рукою волосся,
Заквітчавшись в ялиці столітні
У долині село розляглося.
Якраз серпень. Падуть метеори,
Щоб небесним шатром промайнути
Та у вічність упасти, в простори:
Мить ясніти і більше не бути.
Так дивлюсь на красу цю й ворожу
Як навчив нас дід Юра учора,
Юні мрії і думи проводжу
Мерехтливим шляхом метеора.

ЛИСТ

(Для Л. Л-к)

Ти красу її забрала у запілля,
Руту-м'яту, материнку-зілля,
Жайворонків спів, хвилясте жито,
(Хоч потоптано його, не вбито!)
Пахощі її щодня спиваєш,
Нею — збайдужілих причащаєш.
То ж чому би нам і не зустрігись
Як однакові, її ми діти?
В нас цікавого було б багато
І про сірі будні і про свято...
Для байдужих — кам'яна статуя,
Та для тебе — все тепло знайду я.
Приїжджай, сестрице невідома,
Скарби всі розкрию тобі вдома.
Переглянеш в мене бібліотеку
І картини, що прийшли здалека.
У холодні вечорі похмури
При вогні пограєм на бандурі,
А в неділю попливем в затоки,
Де виводяться пташата бистроокі,
Де чубаті чаплі, каченята,
Де сховалася весна крилата.
Ми вітрила спустим лопітливі,
Ми по плесах пройдем як по ниві.
Що ж приїдеш? Тут моя адреса:
То ж сідай чимшвидше на „колеса”.

Розцвіли жоржини й айстри кучеряві,
Розкидає осінь листя по саду,
А скрипки й цимбали тішаться, лукаві,
Бо ведуть із церкви кралю-молоду.
Витягли в приходстві вина у суліях,
Щоб почастувати ними все село,
Я і досі бачу в споминах, у мріях,
Те, що так давно вже в безвість відплило.
Оболоння бачу і поля широкі
І княжну веселу, юну молоду,
Хоч було мені тоді лише три роки
І мене покладали спати у саду.

ЗАХІД СОНЦЯ

Згоряє небо до тла
В сонці-пожежі
Женеться армія зла,
Ось перші стежі:
Клубляться хмари-отари,
Біжать гасити пожари.
Вітер гукає до хмар:
„Я хочу роздути пожар,
Хай полум'я гаряче,
По світі ще поскаче!”
Запало сонце за обрій,
Погнали хмари за ним,
Скінчився похід хоробрий,
Не залишився й дим.

МОВЧАЗНА ВЕСНА

Ми пройшли першу пробу,
Ми — напняли вітрила,
Понесе нас стихія,
Непоборена сила.
Там, де верби косматі,
Де цвітуть очерети,
Нам прийдеться шукати
І питати: „Ох, де ти?”
Де красо незаторкнена,
Де ви, води-кришталі?”
Й доведеться тікати
В гору річки все далі...
Занечистили люди
І річки і озера
І весна скоро буде
Без пташок, невесела.
Тоді квіти пов'януть,
Згине риба у водах,
А мамону погану
Не зворушує шкода.

І ось ми стрінулися знов
Коли будилася весна...
Надія, радість і любов
В очах світила осяйна.
Як ніжно вітер нам співав,
Весняні квіти розцвіли
Як під шовковий шепіт трав
Назустріч сонцю ми ішли.
Зелені віти простягли
Берези. Нам стелився шлях
У синю даль. Там, де лягли
Незнані ще стежки в полях.



Чорні хмари небесне шатро залягли,
Наче олово, сірий став день.
І зловісно північні вітри загули
І не чути веселих пісень.
У вузькім, маловоднім струмку на весні,
Тепер хвилі клекочуть, біжать.
Час проглинув колишні дні наші ясні
І не верне. А з вітром летять
В даль пожовклі листки,
Плаче дощ за вікном.
Де ділися весняні всі мрії мої,
Чи весна золота була сном?

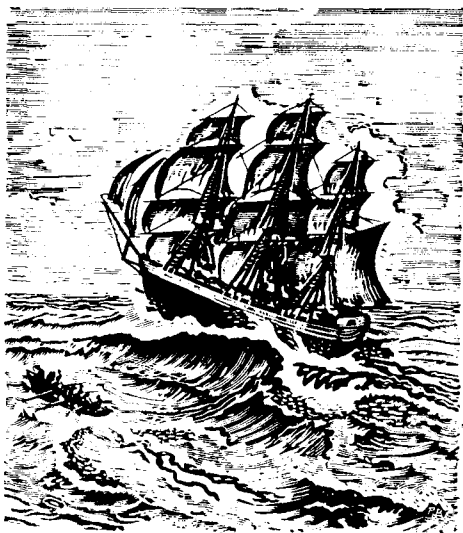
ГАЛІ 3-КІЙ

Вечоріє. На горі за містом
Сніг іскриться у весняний час.
А з під нього проліски, хоч кволі,
Як намисто, що урвавшись, долі
Порозсипувалося, глядять на нас.
Мовчимо, хоч думаєм те саме,
Хоч чужий літак гуде над нами,
Не побачить в пітьмі ворог нас.
Наших дум і волі не зламає,
А вона як пролісок буяє,
Як вогонь, що тліє, що не згас.

КИТОЛОВ

Стояв сумний він, почорнілий
У порті, що музеєм став,
Давно вітрила не білили
На щоглах. І хоч хвилі били
Об борт старезний, він дрімав.
Дрімал і снів про час минулий,
Про вигуки як капітан
Давав накази. Вже забули
Усі, як кит міцний нечулий
Багрянив води кров'ю ран.
Обсмалені, кріпкі рибалки,
Що в вирі бою гарпуном
Ціляли в китів, біля балки
Давно спочили вічним сном.
А він ще регіт їхній чує
І бачить сіль, що на устах
Блищить, як океан лютує,
Гатить зловісно по бортах.
Хотілося б щераз поплисти
В широке море як колись,
Коли об щогли вітер свище
І чути крики: „Бережись!”
Навіщо так тепер стояти
На сміх для людської юрби?
Старезний китолов маштатий
Ще чує посмак боротьби.
У ніч як втихнуть людські кроки,
Як море в повні заблистить,

Він з відпливом втече з затоки
Туди, де далечінь мигтить.
В зелених хвилях — його щастя,
В стихії буйній — його рай...
Туди навіки він подасться,
Прощай же заливе, прощай!



Із широких ланів, із квітучих лугів,
Із зеленого рідного гаю
Цвіт барвінку у книжці моїй зацілів,
Євшан-зілля із рідного краю.
Хоч пожовкли квітки і посохли листки,
Та він свіжий у думці-уяві,
Як колись, як тоді у минулі роки,
Коли цвів, де дуби кучеряві,
Де плаї запашні, де потоки рвучкі,
Де цвітучі гірські полонини,
Де гуля вітер-брат, а ялиці стрункі
Грають вічні пісні Верховини.
Чи побачу ще вас? Синій цвіт не погас
І з собою приніс на чужину
Чар минулих років, рідний край, давній час,
Незабутню мою батьківщину.

Грізно насупився ліс...
Він — говорить століттями,
Він тут за прадідів ріс,
В майбутнє глядів верховіттями.
О лісе мій, друже, ти мудрість глибоку
Заложену маєш в корінні,
Тебе все рубають, ти ж знову, щороку,
Цвітеш у новім поколінні.
Рости красо-лісе, шуми всьому світові
Прекрасну симфонію волі,
Корон не хили рубачам-пустоцвітові,
Зоря твоя, сходить поволі.

СВІТАНОК

Не сяйте зорі,
Буруни у морі
Шум свій притишіть,
Бо іде хвилина,
Мить неувовима
З-за тисячеліть!
Із темної ночі,
Наче Божі очі
Сонце устає,
З понад вод безодні,
В долоні господній
Радість подає.
Я б на промінь сіла,
Хай би ясність біла
Пітьмою пройшла,
Й так у дні пророчі
Наприкінці ночі,
Додому прийшла!

Ми колись блукали в осінь золотисту
По далеких нашім незабутнім місту,
В синяву гляділи золоті каштани,
Потапали клени в повені багряній,
Мерехтіли липи у блакиті неба,
Так ішли ми разом, що ще більше треба?
Перемандрувавши холод листопаду
Й білу-білу казку край міського саду
Ми ввійшли в останні свята з колядами
І прощання тихе в мене біля брами.
Не палають свічі, не дзвенять трамваї,
Хто з нас це останнє різдво пам'ятає?

З ЛИСТА

Мені снились розкішні краї,
Де весна, де зелені гаї,
Де цвітуча чудова природа
І де воля-свобода народа.
Та це сон і його вже нема,
А у вас там, холодна зима.



ПРИЗНАЧЕННЯ

Я не знала тебе, лиш відчула душею
І ти стала мені провідною зорею,
Що світила на сході в ночі.
Ти на стежці життя підняла три ключі,
Попри них проходили, їх бачили люди,
(Ці звичайні, що повно їх всюди),
Та боялись торкатися їх,
А ти страх підіймивши на сміх,
Відчинила у темній печері
Перші важкообковані двері
І побачила Правду заховану там,
А тоді показала всім нам.
І узявши ще другий ключ в руку,
Ти відкрила скарбницю-науку.
А цим третім ключем ти відчиниш **вікно**,
Бо така твоя доля,
А за ним підіймивши чоло
Появиться усміхнена Воля.

ЛЬВІВ

Плачу за тобою, рідне, древне місто
У глуху і темну березневу ніч,
Хоч силяє доля із років намисто,
Ти мені не сходиш з-перед сонних віч.
Я вернусь до тебе птицею з вирію
І орлом загляну в парки та сади,
Обернуся в слово, в візію, у мрію
Та закличу: „Годі, уставай, іди!”
Злину теплим вітром, щоб пестити листя,
Ліхтарі каштанів і бузковий цвіт,
Промінем, щоб гріти як весна пречиста
Й цілувати вежі з-над зелених віт.
Простелюсь барвінком по Високім Замку,
Підніму калину на гробах Стрільців,
Папороті цвітом стану на світанку,
Щоб вогонь із мене душі їхні грів.
І піду молитись в святоюрськiм храмі
Та Його шукати — незабутню тiнь,
В слід Його ступити у холодній брамі,
Щоб благословення дав для поколінь.
На Франка могилі чайкою заплачу,
У Волоську церкву в сутінки прийду
І свою пізнаю постать там, дитячу,
Під покровом вічну рану покладу.
А тоді росою упаду на трави
Й білий цвіт акацій край моїх вікон
І отак діждуся: прийде день розправи,
Щоб прогнати пiтьму, як кошмарний сон.

ЗМІСТ

Замість прологу	7
Віднайдені роки	8
Святоіванська ніч	10
Для Х. К.	11
Константині Малицькій	12
В гостях у Едни	13
25. VIII. 1963	15
В різдвяну ніч	16
Молодій поетесі	17
Ноктюрн	18
Сон	19
Шубертове тріо	20
29. I. 1918	21
Відцвітає мій сад	22
Шопен — прелюд дес-дур	23
На лещатах	24
Крим	25
З поїзду	26
Батькові	27
Берези	28
У. Самчукові	29
Пісня про Дністер	30
В. Стефаникові	34
О, нам би з тобою радіти	35
Ірці	36
Первоцвіт	37
Як вабить сонце	38
Мюнхен 1945	39

Запахли ніжні клени	40
Прага	41
На пароплаві	42
Шотландська поема	43
Прорізають соняшні списи	44
Вічний месник	45
Тріщить ватра	46
Лист	47
Розцвіли жоржини	48
Захід сонця	49
Мовчазна весна	50
І ось ми стрінулися знов	51
Чорні хмари	52
Галі 3-кій	53
Китолов	54
Із широких ланів	56
Грізно насупився ліс	57
Світанок	58
Ми колись блукали	59
З листа	60
Призначення	61
Львів	62